

INTBAU

NETHERLANDS

STICHTING

INTBAU-NL

Internationaal Netwerk voor Traditioneel Bouwen, Architectuur en Stedenbouw, Nederland
International Network for Traditional Building, Architecture and Urbanism, the Netherlands

20 sept 2023

Voorwoord

Dit is het eerste Stichtingsplan van de Stichting INTBAU-NL.
Dat is bijzonder aangezien er al jarenlang activiteiten worden ontplooid.

INTBAU-NL is een netwerk dat in Nederland actief is op het terrein van traditie in de gebouwde omgeving. In circa 39 landen is het INTBAU-netwerk actief. Het kantoor in London functioneert als secretariaat voor internationale activiteiten. Sinds 2003 zijn er in Nederland excursies, tentoonstellingen, lezingen en debatten georganiseerd. Architecten en stedenbouwers presenteren hun werk, bezoeken projecten en bespreken elkaars werk. In het gezelschap bevinden zich allerlei geïnteresseerden met uiteenlopende achtergrond, planologen, conceptontwikkelaars, architecten, kunstenaars, vaklieden uit bouwambachten, ontwikkelaars, leken, tekenaars, mensen uit het onderwijs en mensen uit de uitvoerende bouwbedrijven.

In dit Stichtingsplan is een beknopt overzicht te vinden van de activiteiten vanaf 2003. Deze activiteiten zijn georganiseerd zonder formele en juridische organisatie. Enthousiaste vrijwilligers zijn de basis voor de verschillende behaalde successen. Inmiddels zijn de grenzen van de mogelijkheden van een vrijwilligersorganisatie voelbaar. De wens bestaat om als organisatie beter zichtbaar te zijn en slagvaardiger te kunnen opereren. Daarvoor is op 11 februari 2019 de Stichting INTBAU-NL opgericht. Bestuursleden vanaf de oprichting zijn ir. Peter Verschuren, ir Joep Broeren en ir Mieke Bosse. In 2020 is het bestuur aangevuld met Vincent Veneman en ir Wolbert Vroom. Peter Verschuren is terug getreden.

In de tijd na de oprichting zijn de reguliere activiteiten gecontinueerd. Corona heeft helaas geleid tot uitstel van de excursie met Belgische collega's naar nieuwbouw in Knokke Heist. Nu verschijnt het eerste stichtingsplan. Wij presenteren het met enige verwondering vanwege de lijst activiteiten die achter ons ligt en onopgemerkt is uitgegroeid tot een indrukwekkend geheel. Maar vooral presenteren wij dit plan met trots en vertrouwen. Er is in Nederland een grote groep mensen actief op het brede terrein van traditie en bouwen. Ze werken in onderwijs, onderzoek, ontwerp en uitvoering. Gezamenlijk vormen zij een enorm potentieel. Kenmerkend voor velen is de geïsoleerde positie waarin zij werken. Het verbinden en versterken van dit potentieel is een van de doelen van de Stichting. In dit Stichtingsplan verwoorden wij onze ambities en ontvouwen we de plannen die we de komende 5 jaar willen verwezenlijken.

Joep Broeren
Wolbert Vroom
Vincent Veneman
Mieke Bosse

Voorwoord	2	
Inhoudsopgave	3	
Achtergrond, ontstaan en internationale context.	4	
Stichtings INTBAU-NL	10	
Werkterreinen		
Restauratie en ambacht	10	
Nieuwbouw in de regio's	11	
Nieuwbouw in de projectmatige woningbouw	11	
Particuliere opdrachtgevers	11	
Professionele leken	11	
Autodidacten	12	
Onderwijs en Onderzoek	12	
Initiatieven in de komende 5 jaar	13	
Excursies	13	
Onderwijs en Onderzoek	13	
Ambacht	13	
Internationale contacten	13	
Publicaties en digitale aanwezigheid	14	
Financiering	15	
Bijlages		
Bijlage I	Charter INTBAU	16
Bijlage II	Persrelease en Charter CEU	17
Bijlage III	Overzicht congressen 2003- heden	19
Bijlage IV	Overzicht activiteiten NL en excursies 2003 – heden	20
Bijlage V	Voorbeeld: Congres Berlijn 2005	21
Bijlage VI	Chapter tekst	24

ACHTERGROND, ONTSTAAN EN INTERNATIONALE CONTEXT.

Aan het ontstaan van de INTBAU-NL activiteiten liggen een aantal deels samenvallende ontwikkelingen ten grondslag. Deze zijn zonder uitzondering geworteld in de gebouwde omgeving.

De gebouwde omgeving is hoe dan ook op te vatten als het gematerialiseerde resultaat van ontwikkelingen die zich in het verleden hebben afgespeeld. In de bestaande gebouwen is van alles terug te lezen: regionale bouwgewoontes, klassieke bouwkunst, alledaagse routines, ooit “moderne” bewegingen, grote ambities, toevallige bouwsels en megalomane projecten. Nederland heeft een staalkaart van dorpen, steden en buurten waarin verleden terug te lezen is. De oorspronkelijke Bijlmer in Amsterdam is nauwelijks meer te zien, Hoogvliet in Rotterdam is er nu nog, na-oorlogse wijken zijn in verschillende steden te vinden, evenals uitbreidingen uit de jaren dertig van de vorige eeuw, of voormalige singels om stadcentra. Nederland heeft een schat aan mooie, hooggewaardeerde steden, stadjes en dorpen. De stedelijke ruimtes zijn rijk aan kwaliteit en populair als toeristische bestemming. De schoonheid van oude steden als Gorinchem, Heusden, Amsterdam of Zutphen wordt wonderbaarlijk genoeg nauwelijks toegeschreven aan de architectonische eigenschappen, maar eerder aan “de geschiedenis”.

Architectuurgidsen gaan hoofdzakelijk over recente gebouwen. Kwaliteiten van monumenten worden ondergebracht bij “architectuurhistorie”, niet zo zeer bij bouwkunde.

Aan de universiteit is architectuurhistorie een onderafdeling van kunstgeschiedenis, en dat is een onderafdeling van geschiedenis. Niet van bouwkunde of architectuur.

De definitie van het begrip “traditie” en de plaats daarvan in het huidige mondiale architectuurdebat is volop in beweging. De vertaling van het woord “traditie” lijkt eenvoudig, maar in discussies blijkt al snel dat de verschillen in de betekenis groot zijn. De omschrijving van traditie als de som van geslaagde innovaties, is in een aantal opzichten beslist contrair aan de betekenis “conservatief” die er eveneens aan gegeven wordt. Een zinvol gesprek blijkt pas mogelijk als er een gemeenschappelijke basis geformuleerd is. Verwante begrippen als “conventies” of “collectief geheugen” blijken noodzakelijk om uit te stijgen boven het gepolariseerde gesprek, waarin de gesprekspartners elkaar bestoken vanaf de betrokken stellingen.

Klimaat en duurzaamheid werpen een nieuw licht op het functioneren van gebouwen, dorpen en steden. De levensduur van monumenten scoort hoog in termen van materiaalgebruik en CO2 footprint, terwijl het energiegebruik daar haaks op kan staan. Buurten die veerkrachtig kunnen reageren op maatschappelijke ontwikkelingen worden als weerbaar en sterk bestempeld, en onderzocht op sociologische kenmerken. Zelfstandig onderzoek naar de stedenbouwkundige en architectonische eigenschappen van die buurten wordt nauwelijks verricht. In sociologische termen wordt de waardering van de bewoner voor het huis en buurt wel omschreven, niet in architectonische kenmerken. De term “levensloopbestendig” is voorbehouden aan de functionele paragrafen van het Programma van Eisen.

Wetenschappelijke onderzoek naar het begrip traditie is volop gaande en discussie vindt op diverse podia plaats. Zonder aan die discussies voorbij te gaan zijn in een notendop de volgende ontwikkelingen te benoemen, die elk een rol spelen in het ontstaan van INTBAU.

Moderne en hypermoderne architectuur heeft vanaf het midden van de vorige eeuw voor problemen gezorgd, niet in het minst voor de leefbaarheid van de bewoners. Jane

Jacobs bracht de kritiek onder woorden in haar boek *The Death and Life of Great American Cities*, wat in 1961 verscheen. De kritiek bespreekt architectuur, stedenbouw, leefbaarheid en vormgeving vanuit het standpunt van bewoners. Het leven in de buurten met moderne flatgebouwen wordt in het boek benaderd als een geheel, en niet volgens de onderscheidende facetten die in de professionele praktijk worden gehanteerd.

Vlak na de Tweede Wereld Oorlog werden vooral in ons land de problemen van de nieuwbouwwijken en het ontbreken van schoonheid in de bouwproductie geaccepteerd onder invloed van het grote woningtekort. Woningnood was volksvijand nummer 1, tot ver in de jaren '60. De overheid bepaalde het volkshuisvestingsbeleid en de ruimtelijke ordening. De contingentering was daarin een cruciaal instrument: de overheid bepaalde hoeveel woningen, op welke plek en in welke prijscategorie gebouwd moesten worden. De productie van woningen was grotendeels in handen van de Woningbouwverenigingen. De projectleiders en de ambtenaren die aan de nieuwbouw werkten, hadden veelal dezelfde opleiding als de architecten en stedenbouwers die in het bedrijfsleven werkten. Er waren veel persoonlijke banden en de gezamenlijke esthetische vorming versmalde de stijkenmerken. Wellicht onbewust ontstond een sterke "esthetische correctheid". De kloof tussen de appreciatie van het publiek en de smaak van de heersende architectenstand werd met de jaren dieper en groter. De gerealiseerde ontwerpen representeerden de architectensmaak. De droom van de winnaar van een staatslot verschoof ondertussen van "een nieuwe woning" naar "een oud huis".

In de tweede helft van de vorige eeuw vond in alle westerse landen een grootschalige vernieuwing plaats in de steden. Vooral in het laatste kwart van de eeuw leidde sloop en vernietiging van oudere stadswijken ten gunste van weinig gewaardeerde hoogbouw overall tot protestbewegingen. In Amsterdam werd de aanpak van de Nieuwmarktbuurt een keerpunt ten gevolge van acties door de bewoners. Er ontstond in de publieke opinie een afkeer van grootschalige nieuwbouw.

In Engeland werd deze tendens in 1989 verwoord in het boek *A Vision of Britain*, geschreven door HRH Prins Charles. Deze visie vond internationaal een brede weerklank. Prins Charles nam in 1987 het initiatief om een alternatieve nieuwbouwwijk te realiseren: Poundbury. Hij gaf opdracht aan de toonaangevende activistische architect Leon Krier om een Masterplan te maken. In dit Masterplan zijn richtlijnen gegeven voor de gehele wijk: functioneel, stedenbouwkundig en architectonisch. Stedenbouwkundige principes staan centraal zoals als het verbinden van wonen en werken, het maken van een vanzelfsprekende eenheid van verschillende functies, het tegengaan van autoverkeer en het stimuleren van de bereikbaarheid voor voetgangers van alle dagelijkse functies. De architectonische richtlijnen vereisen een eenheid in stijl, materiaalkeuze en ontwerp. Deze richtlijnen zijn gebundeld in de "Poundbury Building Code". De laatste versie is van februari 2019 en wordt ook nu door bewoners gebruikt bij verbouwingen. Deze wijk heeft vanaf de eerste opleveringen in 1993 tot heden een inspirerende invloed. De planning van de bouw reikt tot 2025.

In 2001 werd INTBAU opgericht vanuit The Prince's Foundation for the Built Environment met als omschrijving "dedicated to the support of traditional building, the maintenance of local character and the creation of better places to live".

Eind van de vorige eeuw werd in ons land een grotere rol toegekend aan de individuele bewoner, die niet meer uitsluitend huurder was, maar onder invloed van het overheidsbeleid in steeds grotere aantallen de markt van de koopwoningen betrad. Het hele veld werd opgeschud. De smaak van de koper werd sturend voor een deel van de

bouwproductie. De overheid trad terug. De woningproductie voldeed aan het koopkrachtige deel van de vraag: de koper had iets te kiezen. Woningbouwverenigingen realiseerden projecten met zowel koop- als huurwoningen, met de hen vertrouwde en bekende teams. Maar de bijbehorende vertrouwde moderne architectuurstijl bleek niet altijd aan te sluiten bij de vraag van de nieuwe kopers. Particuliere ontwikkelaars betraden de woningmarkt en introduceerden ook andere architectuurstijlen. Het makelaarsjargon werd uitgebreid met onder meer “notariswoningen” en “boerderettes”. Er werden zeer veel notariswoningen verkocht en zelden aan een notaris. Architectuurstijlen die in de verkoop goede resultaten scoorden, werden gebruikt in verkoopbrochures en gereduceerd tot het commercieel makkelijkste deel, zoals de “dertigerjarenstijl”. Verschillen tussen architectuuropvattingen traden aan het licht. Architectenkeuze kreeg een politieke lading. Standpunten verhardden zich en de bestaande samenwerkingsverbanden sloten zich aan een tot een moeilijk doordringbaar bastion met hermetische karaktertrekken ten aanzien van de architectuurstijl.

Ondertussen was in de USA de “New Urbanism” beweging ontstaan tegen hoogbouw wijken én tegen ongebreidelde laagbouw wijken, de urban sprawl. Deze beweging pleit voor stadswijken waar de voetganger vanuit zijn woning dagelijkse voorzieningen kan bereiken. Functiemenging en het terugdringen van autoverkeer zijn cruciale onderdelen. Herkenbaarheid en lokale karakteristieken staan in de vormgeving centraal en er ontstaan projecten met traditionele, klassieke woningen. Deze beweging is georganiseerd in de CNU, de Congress for the New Urbanism.

In de CNU ontstond de vraag naar verbinding met de Europese collega's. Vanuit deze vraag werd in april 2003 het initiatief genomen om een aantal collega's bijeen te roepen. In Brussel en Brugge werd deze bijeenkomst georganiseerd, waarin een aantal vergaderingen en projectbezoeken werden gecombineerd. Uit Nederland waren daar aanwezig Peter Drijver en Peter Verschuren. Als vervolg op dit initiatief werd in november 2003 de oprichtingsbijeenkomst georganiseerd in Stockholm. De Nederlandse delegatie werd uitgebreid met Joris Molenaar en Wilfried van Winden. Uit verschillende Europese landen waren circa 60 mensen aanwezig, die de Council for European Urbanism, de CEU, oprichtte. Zij hebben een Charter opgesteld en ondertekend met als centrale opdracht:

“MISSION: The Council for European Urbanism is dedicated to the well being of present and future generations through the advancement of humane cities, towns, villages and countryside in Europe.

CHALLENGE: Cities, towns and villages are being destroyed by social exclusion and isolation, urban sprawl, waste of land and cultural resources, monofunctional development, lack of competitiveness, and a loss of respect for local and regional culture.

OBJECTIVES: Cities, towns and villages should have mixed uses and social diversity; make efficient and sustainable use of buildings, land and other resources; be safe and accessible by foot, bicycle, car and public transport; have clearly defined boundaries at all stages of development; have streets and spaces formed by an architecture that respects local history, climate, landscape and geography; and have a variety that allows for the evolution of society, function and design.

Het persbericht en het volledige Charter zijn als bijlage toegevoegd.

Na de oprichting werden in alle deelnemende landen met veel enthousiasme activiteiten ondernomen. Het internationale contact bleef bestaan en er werd een Steering Committee

opgericht. Dit resulteerde in een aantal congressen, zoals Berlijn, september 2005, waar onder meer een tentoonstelling te zien was met het werk van een tiental Nederlandse bureaus. Het thema “30 years: The European City-Review and Prospects” werd met een aantal Berlijnse voorbeelden behandeld, aangevuld met een lezingen uit andere Europese landen en een serie excursies.

Een overzicht van het lezingenprogramma is ter illustratie opgenomen in de bijlage. Tevens is een overzicht van de internationale bijeenkomsten toegevoegd.

In Nederland werden in het begin maandelijks bijeenkomsten belegd. Vanuit het gegeven dat traditionele ontwerpen weinig aandacht kregen in de architectentijdschriften en jaarboeken werden gezamenlijk projecten bezocht. Deze excursies vinden nog steeds met een ongewijzigde opzet plaats. Er worden bestaande en nieuwe projecten bezocht. Betrokkenen geven een toelichting vanuit verschillende posities: ontwerpers, ambtenaren, bouwers, ontwikkelaars, bewoners. De wandeling langs de projecten wordt aangevuld met presentaties en ruime gelegenheid voor discussie. Daarna volgt een gemeenschappelijke maaltijd met korte presentaties van overige deelnemers. Op deze manier werden de restauraties van het droogdok van Jan Blanken in Hellevoetsluis gecombineerd met de nieuwbouw rond de haven; het kasteel van Amerongen met de nieuwbouw aldaar. Specialisten rond een ambacht, zoals een smid, kregen een platform naast introducties van wetenschappelijke onderzoekers op het terrein van de bouwhistorie.

Een overzicht van de excursies is in de bijlage opgenomen. De frequentie van de bijeenkomsten is teruggebracht tot 2 à 3 per jaar. De veelbelovende excursie naar Heulebrug in Knokke/Heist werd in verband met de Corona-pandemie uitgesteld. In september 2021 heeft de excursie alsnog plaats gevonden, met een enthousiaste groep deelnemers waaronder veel nieuwe gezichten.

Internationale contacten werden inhoud gegeven door werkbezoeken, onder meer aan de stadsvernieuwing in Le Plessis Robinson bij Parijs en de nieuwbouwwijken in Wales en Cornwall. Buitenlandse geïnteresseerden werden rondgeleid langs Nederlandse projecten. Het internationale netwerk is in de loop der jaren verstevigd.

Vanwege de relatieve onbekendheid van de traditionele nieuwbouw door de matige publiciteit in vakbladen en vanuit het besef dat de ontwikkelingen beter op begrip gebracht moesten worden werd het initiatief genomen om een boek te publiceren. In het boek werd recent werk gebundeld op het schaalniveau van het huis, de straat, de buurt, het dorp en de stad. Vincent van Rossem en Hans Ibelings werden uitgenodigd om het thema in een bredere context te plaatsen. Het boek kreeg de titel “De nieuwe traditie”, ISBN 9789085066927. Het verscheen eind 2009 bij uitgeverij SUN in twee talen. Het was vrij snel uitverkocht.

In Engeland, Zweden, Duitsland, Nederland, Spanje, Italië en Portugal werden vanaf 2003 allerlei initiatieven genomen die een eigen karakter en vorm aannamen. Het internationale bestaan van de CEU werd steeds zwakker door het ontbreken van een formele organisatievorm. INTBAU daarentegen had wel een juridische vorm, een secretariaat en een adres. Er waren vele personele verbanden en het verschil tussen de organisaties vervaagde. Tijdens het congres in Londen in 2011 werd de Nederlandse CEU delegatie gevraagd de deelname te formaliseren en een INTBAU Chapter op te richten. Sindsdien is er sprake van een Nederlands Chapter met een bestuur, maar er zijn aansluitend geen stappen ondernomen om de organisatie in Nederland te formaliseren. Het bleef een organisatie op basis van vrijwilligers.

Een drietal initiatieven voegden zich in de afgelopen jaren bij de bijeenkomsten:

Het Institute of Traditional Architecture
De BSK, bouwkundige studiekering
MOTRA, de Moderne Traditie

Het Institute of Traditional Architecture <https://www.institute-of-traditional-architecture.org/>, is een particulier initiatief van Joseph Jutras. Hij startte dit Instituut in 2014 om kennis te delen en formuleerde als doelstelling “promoting traditional architecture and urban planning”. De website is het belangrijkste medium, maar niet het enige. Joseph Jutras bewerkstelligde dat de University of Notre Dame, Indiana USA, in 2017 een college reeks kon verzorgen aan de Universiteit van Utrecht. Thema van de college reeks luidde “The Civil City and its Architecture” en de colleges vonden plaats in het kader van de University College Utrecht. The University of Notre Dame is de toonaangevende universiteit voor klassiek en traditioneel ontwerp.

De BSK, bouwkundige studiekering, is een gelegenheidsgroep van een aantal studenten die ontevreden waren met het onderwijs in Delft. Met een vrij grote groep, tussen de 20 à 30 studenten, benaderden zij Scala architecten. Gezamenlijk zijn een aantal werkcolleges georganiseerd rond het boek “The Architecture of Community” van Leon Krier ISBN 9781597265782. Er werd een inzending gemaakt voor een architectuurprijsvraag. Een aantal studenten studeerden verder in Londen, bij The Prince Foundation. Meerdere studenten stakten hun studie in Delft. Van degenen die wel afstudeerden keerden een groot aantal architectuur de rug toe, mede door de crisis die zich vanaf 2008 ontwikkelde door de bankencrisis. Deze crisis werd in de bouw later versterkt door de crisis in de sociale woningbouw en de invoering van de verhuurdersheffing. De misère in de bouwwereld was hardnekkigheid en duurde tot na 2014. Slechts een klein aantal is werkzaam in de bouwpraktijk.

MOTRA, moderne traditie, is een initiatief van Joep Broeren uit 2008. Wetenschappelijke studies naar militair erfgoed en het werk van de Stuttgarter Schule vormden de aanleiding voor dit initiatief.

Vanaf 2016 werden gedurende korte tijd bij excursies en andere initiatieven deze hele reeks namen genoemd: CEU-INTBAU-InstTradArch-BSK-Motra. Vanaf 2017 wordt het netwerk met INTBAU-NL aangeduid.

In 2019 is de Stichting INTBAU-NL opgericht.

In 2021 werd het initiatief genomen om ook in Nederland een Summerschool te organiseren. Zoals in de andere Summerschools wordt een algemene basis voor klassieke en traditionele bouwkunst onderwezen met tekenoefeningen, lezingen en excursies. De

nadruk van deze 3-weken durende ligt op het stedenbouwkundig ontwerp, de school is getiteld “Let’s build a beautiful city”. In 2022 is het eerste jaar van start gegaan aan de Universiteit van Utrecht, die faciliteiten biedt voor buitenlandse studenten tijdens de zomersluiting. Voor de organisatie van deze Summerschool is een aparte stichting in het leven geroepen. Het organiserend comité heeft een sterke inbreng van INTBAUNL-leden. Ook de tweede editie in 2023 is zeer succesvol verlopen. De opleiding biedt plaats aan 25 studenten maximaal en heeft een sterke inbreng van buitenlandse leraren.

Ondertussen heeft de digitalisering op internationaal niveau een steeds sterkere invloed doen gelden. Op alle sociale media zijn platforms te vinden die actief zijn op het gehele brede terrein van traditionele en klassieke architectuur: blogs, instagram, facebook, diverse fora, worldmaps en listservers. Daarin hebben vooral jongere mensen elkaar gevonden en zijn allerlei initiatieven ontwikkeld. Autodidactische online cursussen en fysieke Summerschools hebben een grote ontwikkeling doorgemaakt. Zo kon het gebeuren dat Nederlandse geïnteresseerden elkaar voor het eerst tegenkomen op de Summerschool in Ångelsberg Zweden, die sinds 2016 georganiseerd wordt.

Een ander voorbeeld: als je iets wilt weten over recente Nederlandse projecten zoek je die op Facebook New Traditional Architecture

<https://www.facebook.com/media/set/?set=oa.1548915421988976&type=3> of naar de Worldmap for Traditional Architecture of Facebook <https://newtrad.org/atlas/>.

Er is geen Nederlands overzicht. De sites zijn opgezet door niet-professionele vrijwilligers en tonen selecties gebaseerd op de persoonlijke kennis van de vrijwilligers.

Deze inzet van non-professionals bereikt in een aantal Scandinavische landen grote hoogte. Architecturupproet in Zweden heeft meer dan 60.000 volgers. Het is een beweging die zich mengt in de publieke opinie en agiteert tegen de lelijkheid van moderne gebouwen, voor schoonheid en voor traditionele en klassieke architectuur. In Finland zijn er 15000 leden, in Noorwegen 27.000, in Denemarken 8500 en in Estland 2300.

In België werd La Table Ronde opgericht. Een overzichtstentoonstelling was in het najaar van 2021 te zien in het Gare Maritiem, waarin de resultaten van de Summerschool, een aantal contraprojecten en inspirerende gebouwen uit meerdere landen te zien zijn. Inmiddels heeft La Table Ronde haar activiteiten sterk uitgebreid, met als speerpunten het onderwijs en contraprojecten. <https://www.latablerondearchitecture.com/>

Een nieuw en sterk groeiend Nederlands initiatief dat zich geheel digitaal op de internationale gemeenschap richt is The Aesthetic City, van Ruben Hanssen.

<https://theaestheticcity.com/> Opgericht in 2020 is in korte tijd een serie podcasts en video’s geproduceerd die soms al meer dan een miljoen kijkers hebben getrokken.

STICHTING INTBAU-NL

Werkterreinen

Het Internationale Netwerk voor Traditioneel Bouwen Architectuur en Stedenbouw is in eerste instantie een netwerk dat mensen met elkaar in contact brengt die al werkzaam zijn in dit vakgebied.

INTBAU-NL richt zich op mensen die in Nederland werken in de gebouwde omgeving. Met alle verbanden die daarin bestaan zijn er een aantal aandachtgebieden te onderscheiden.

Restauratie en ambacht.

In het vakgebied van restauratie en ambacht bestaan reeds meerdere verbanden. Er zijn instanties en instituten die de relaties onderhouden met studiedagen en bijeenkomsten. Daarnaast zijn er aannemers, particuliere onderzoeksbureaus en architectenbureaus die zich toeleggen op restauratie. In dit hele vakgebied zijn veel persoonlijke relaties.

De wijze waarop we omgaan met ons erfgoed heeft de laatste decennia steeds meer aandacht gekregen. Monumentenzorg is een zich snel ontwikkelende wetenschap. De Stichting Bouwhistorie beijvert zich om de kennis over onze bouwgeschiedenis te vergroten. Inmiddels is er een opleiding mogelijk op hbo-niveau. Tal van kleinere initiatieven dragen bij aan het vergroten van specialistische kennis.

Ambacht en het daadwerkelijk uitvoeren van restauratieve werkzaamheden zijn georganiseerd rond de opleidingen. Na de reguliere opleidingen bij het VMBO en MBO is er het Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen, het NCE

<https://www.erfgoedopleidingen.nl/index>. Zij hebben een breed scala aan opleidingen voor mensen die reeds in het vakgebied aan het werk zijn.

Een aantal restauratie aannemers besteedt expliciet aandacht aan opleiding in de praktijk, en hanteren een werkwijze met leermeesters, als dan niet gekoppeld aan het reguliere onderwijs. Bij Heemkunde kringen zijn soms initiatieven ondergebracht die aandacht besteden aan regionale bijzonderheden.

Sinds op de TUDelft de afstudeerrichting Restauratie bestaat, zijn traditionele ontwerpen en de studie daarvan verbannen en beperkt tot dit vakgebied. Binnen de opleiding wordt een brede steun gecultiveerd voor het Charter van Venetië. Deze internationale richtlijn werd in 1964 aangenomen en predikt het standpunt dat interventies in oude gebouwen herkenbaar moeten zijn als eigentijdse toevoegingen. Tegen deze opvatting is veel weerstand ontstaan in een aantal landen, maar nauwelijks in Nederland. Een overzicht van de argumenten is te vinden in het boek *The Venice Charter Revisited: Modernism, Conservation and Tradition in the 21st Century*, van Dr. Matthew Hardy, ISBN 1847186882. Zeker waar klassieke elementen in nieuwbouw worden toegepast, kan men de aanhangers van het Charter tegenover zich vinden. De overheid en veel (semi)overheidsinstellingen zijn fervent aanhanger van eigentijdse herkenbaarheid.

In het algemeen zijn er weinig verbanden tussen de praktische kant, het ambacht, en de theoretische kant, onderzoek, ontwerp en beleid. Deze verbanden kunnen voor alle partijen aantrekkelijke mogelijkheden tot verdieping en verbreding bieden.

Nieuwbouw in de regio's

In de restauratiewereld mag dan een sterk netwerk bestaan, dat ligt anders voor architecten die nieuwbouw ontwerpen en zich toeleggen op bestaande regionale bouwstijlen. In bijna iedere regio in Nederland zijn architecten te vinden die zich toeleggen op de toepassing van plaatselijke bouwstijlen. Dit heeft niet alleen te maken met vormgevende aspecten maar ook met materiaal en ambachten. Zonder uitzondering werken deze architecten in een relatief isolement. Een groot aantal daarvan heeft zich daar tegen hun zin bij neergelegd. Zo gauw er contact gelegd is, wordt daar gretig gebruik van gemaakt. In veel gevallen ontstaan binnen een regio wel onderlinge contacten, maar deze zijn zelden geformaliseerd. Voorbeelden daarvan zijn de Edamse School en Brabants Classicisme.

Nieuwbouw in de projectmatige woningbouw

Daarnaast is een groep nieuwbouw architecten die niet regionaal gebonden is en door het gehele land werkt aan opgaves waar traditionele referenties een rol spelen. Zij zijn vaak beperkt tot de speelruimte die de opdrachtgever hen biedt. In veel gevallen is daarbij sprake van projectontwikkelaars die de markt voor traditionele ontwerpen weten te vinden, maar geen bredere basis hebben. De ambitie van deze opdrachtgevers ligt primair bij de opbrengst van het project. Het vergroten van de kans op een succesvolle verkoop is de achtergrond voor de stijlkeuze. De architecten werken tussen frustratie en plezier. In het ergste geval worden de plattegronden van de woningen voorgeschreven en beperkt het architectenwerk zich tot de gevel. Plezier wordt onder meer gevonden in de bouwtechnische slimmigheid die gewenste ontwerpen toch mogelijk maken. Soms moet de hulp van omwonenden of kopers worden ingeroepen om onderdelen overeind te houden. Ook op het terrein van de stedenbouw zijn kleine resultaten te behalen, een raam op de hoek, een extra boom. Frustratie ligt niet alleen op het terrein van de budgetten. Het ontbreken van een gesprek over de kwaliteit van het ontwerp, het ontbreken van mogelijkheden om meer aandacht aan het ontwerp te besteden en het isolement waarin dit proces vindt, tekenen de omstandigheden van de projectmatige nieuwbouw. Incidenteel valt daar aan te ontsnappen door de persoonlijke inzet van bestuurders, een burgemeester of directeur van de woningbouwvereniging.

Particuliere opdrachtgevers.

Er is een kleine groep architecten die voor particulieren werkt en daar goede resultaten bereikt, die vanwege privacy-overwegingen nooit gepubliceerd worden. Particulieren die prijs stellen op een grandioos klassiek ontwerp, weten de weg naar deze architecten te vinden, desnoods in het buitenland.

Professionele leken.

De groep geïnteresseerde leken is groot en niet te onderschatten. De achtergrond van de interesse is divers. Er zijn mensen die via de inspraak van een project geïnteresseerd raken in het vakgebied. Dat kan een gebouw betreffen, maar het kan ook het gebruik van de openbare ruimte betreffen.

Er is een groep die de schoonheid van de oudere steden waardeert en daardoor actief wordt. Deze groepen zijn in een aantal steden georganiseerd in verenigingen of stichtingen: Vrienden van Den Haag, Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad, Vrienden van het Droogdok van Jan Blanken. Ook kastelen en landgoederen hebben georganiseerde Vrienden. Uit deze groepen komen veel publicaties voort, van brochures en tijdschriften tot boeken.

Autodidacten.

Dan is er een kleine, bijzondere groep: ontwerpers die hun opleiding buiten het reguliere onderwijs zoeken. Het onderwijs in traditioneel ontwerp ontbreekt volledig op de reguliere opleidingen. Studenten die zich willen bekwamen in het traditioneel ontwerp bouwen een portfolio op uit stages, summerschools en cursussen. In London zijn een aantal opleidingen gelieerd aan de Prince Foundation. Er zijn online tal van cursussen te vinden, bijvoorbeeld bij het Institute for Classical Architecture , <https://www.classicist.org/education/> of <https://www.stjohnscollege.ie/classical-architecture/>.

Zomerscholen namen vanaf 2015 een grote vlucht. In Ångelsberg, Zweden, ontwikkelde de Summer School in Classical Architecture zich tot een toonaangevende opleiding. Gefaciliteerd door de Ax:son Johnson Foundation was er een maand lang onderwijs, van 's morgen 8.30 uur tot 's avonds 22.00 uur. Deelnemers waren deels architectuurstudenten uit regulier onderwijs, deels architecten, deel autodidacten. De leeftijd varieert van 18 tot 74 jaar. Alumni van deze opleiding zijn over de hele wereld als actieve professionals te vinden. Een andere toonaangevende zomerschool is gelieerd aan de Premio Rafael Manzano en vindt plaats in Spanje/Portugal. De Coronapandemie heeft de zomerscholen tijdelijk moeilijk gemaakt, vooral vanwege de reisbeperkingen. In België ontstond niettemin tijdens de epidemie een zomeropleiding, die snel aan betekenis wint. Inmiddels is er ook in Nederland een Stichting opgericht die zich richt op klassiek en traditioneel ontwerp en de afgelopen twee jaar succesvolle summerschools heeft georganiseerd. Daarbij wordt extra aandacht gegeven aan het stedenbouwkundig ontwerp, gebaseerd op de kwaliteiten van de Nederlandse steden. Deze cursus "Let's build a beautiful city!" vindt plaats in Utrecht in de gebouwen van de Universiteit. Gedurende 3 weken doorlopen 24 studenten het programma met lezingen, oefeningen, excursies en ontwerpwerk. Iedereen met een dergelijke, autodidactische opleiding kan in Nederland niet zelfstandig werken. Deze mensen werken op bureaus en kunnen zich na een jaar of 10 aanmelden voor het Staatexamen bij het Architectenregister. Indien zij dat diploma behalen kunnen zij zich als zelfstandig architect vestigen.

Onderwijs en onderzoek.

Theoretisch gesproken zouden mensen uit het vakgebied die werkzaam zijn op universiteiten en instituten ook in het netwerk te vinden zijn. Praktisch gesproken zijn daar in de afgelopen jaren maar enkele mensen geweest van de TUDelft en Eindhoven. Studenten die geïnteresseerd zijn in klassieke architectuur bevinden zich in een geïsoleerde positie. Zij kiezen nauwelijks voor Nederland, waar de universiteiten zich adverteren als baanbrekend, modern en innovatief.

INITIATIEVEN IN DE KOMENDE 5 JAAR.

De ambities voor de komende 5 jaar richten zich op de volgende pijlers:

- Excursies
- Onderwijs en Onderzoek
- Ambacht
- Internationale contacten
- Publicaties en digitale aanwezigheid

Excursies.

Het excursie beleid wordt voortgezet. Per jaar worden 2 à 3 excursies georganiseerd door een bestuurslid en een van de leden. Er worden projecten bezocht in nieuwbouw en restauratie, zowel recent gerealiseerd als bestaand. Na het bezoek is er een uitwisseling van nieuws, activiteiten en voornemens mogelijk, waarvan door alle leden vaak gebruikt wordt gemaakt.

Onderwijs en Onderzoek

INTBAUNL neemt actief deel in de organisatie van de Summerschool “Let’s build a beautiful city”. De website van de Summerschool is tot dusver onderdeel van de website van INTBAUNL. Voor de organisatie is een aparte Stichting in het leven geroepen.

INTBAU verbindt de Summerschool met gelijksoortige Summerschools in België, Spanje en Engeland. De inhoud wordt onderling enigszins afgestemd. In Nederland ligt de nadruk meer op het stedenbouwkundig ontwerp. In België ligt de nadruk meer op ambacht.

Er is een groot reservoir aan wetenschappelijke onderzoeksvragen in de architectuur historie. INTBAUNL wil een overzicht geven van geschikte onderwerpen voor PhD studenten. Daarvoor zal een werkgroep opgericht worden met leden die in contact staan met de wetenschappelijke wereld op Universiteiten en bij het RCE.

Studenten die geïnteresseerd zijn in traditie verkeren aan de Universiteiten in een geïsoleerde positie. Dit zorgt voor frustratie en uitval. Via persoonlijke contacten worden studenten begeleid en waar mogelijk opgenomen in het werk bij bureau via stages of projecten.

Ambacht

In Spanje heeft INTBAU een netwerk opgezet dat specialisten met uiteenlopende ambachten verbindt en vindbaar maakt voor architecten en aannemers. Er is een structuur voor een website opgezet, die voor andere landen ook bruikbaar is. In Nederland willen we een deze website ook invulling geven. Daarbij willen we uitdrukkelijk de leden van de uitvoerende bouwbedrijven betrekken.

Internationale contacten

Er bestaan grote verschillen tussen de 39 landen waar INTBAU actief is. De bindende factor is de ambitie om een gezonde en duurzame omgeving te realiseren gebaseerd op de aanwezige traditionele kwaliteiten. De voorzitters van alle afdelingen, Chapters, vormen samen het ICC, INTBAU College of Chapters. Maandelijks is er een video-bespreking waarin relevante informatie wordt uitgewisseld. Het secretariaat in Londen organiseert deze

besprekingen. Uit de kring van de ICC wordt 3-jaarlijks een voorzitter en een Management Team gekozen.

De internationale contacten zullen zich de komende jaren vooral richten op de omringende landen. Met België is er een intensieve samenwerking. Duitse collega's zijn in 2022 op bezoek geweest, een tegenbezoek staat voor 2023 op het programma.

De mogelijkheid wordt onderzocht om een 2-daas evenement te organiseren, met een dag excursies naar onder meer de nieuwe uitbreidingswijk Brandevoort en een symposium met een presentatie van de Nederlandse stand van zaken.

Publicaties en digitale aanwezigheid

Sinds een aantal jaren is er een website van INTBAUNL. Er zijn een aantal vaste onderdelen te vinden, zoals literatuurlijsten en links naar aanverwante organisaties.

Met enige regelmaat worden er blogs gepubliceerd die via Social Media een groter bereik hebben.

Het blijkt nog een hele toer om de agenda actueel te houden voor wat betreft de internationale activiteiten. Met name de webinars zijn een gemakkelijke manier om internationaal op de hoogte te blijven. Voor deze activiteiten is een werkende agenda voorwaardelijk.

Op Facebook en Instagram zijn met name leden van INTBAU actief. Er is nog nauwelijks sprake van een duidelijke aanwezigheid van INTBAUNL. Naar mate de eigen activiteiten meer vorm krijgen, kan ook de digitale aanwezigheid verbeteren.

Het idee om een reizend paviljoentje met daarin een presentatie van werk van INTBAU-leden, Summerschool tekeningen en info te presenteren doet al een tijdje de ronde.

Inmiddels ligt er een meer uitgewerkt idee en ligt realisatie in de komende tijd in de lijn der verwachtingen.

Het voorliggende Stichtingsplan zal iedere twee jaar worden geactualiseerd.

FINANCIERING

Om de organisatie te versterken stelt het bestuur om inkomsten te gaan genereren en een financieel beleid te gaan voeren. Dit beleid is geworteld in de oorsprong van een vrijwilligersorganisatie.

Lid worden was, is en blijft gratis. Je kunt je aanmelden op de internationale INTBAU website, dan ontvang je de internationale nieuwsbrief en word je per mail uitgenodigd voor de activiteiten in Nederland. Voor activiteiten en excursies betalen de deelnemers. De kosten bestaan uit toegang voor musea of gebouwen, consumpties en reiskosten.

Om verder te professionaliseren en de kosten voor het hosten van de website en dergelijke zelf te dragen kan de stichting INTBAUNL inkomsten verkrijgen uit de volgende bronnen:

- Donaties van leden op een jaarlijkse basis
- Bijdrages van leden voor activiteiten
- Donaties van derden voor gerichte activiteiten.

De leden worden uitgenodigd om een jaarlijkse algemene donatie te doen. De donaties zijn vrijwillig, het richtbedrag op jaarbasis: 50,- voor werkzame leden, 10,- voor studenten.

Alle huidige deelnemers kunnen donateur van de Stichting worden.

De penningmeester stelt een begroting op met een overzicht van de vaste lasten.

Alle activiteiten, zoals symposia, excursies of publicaties, kennen een eigen begroting.

Onder de donateurs worden hiervoor gericht en per evenement donaties verworven.

Op deze wijze is eerder de publicatie van het boek De Moderne Traditie mogelijk gemaakt.

Voor activiteiten kan zowel in eigen kring als daarbuiten gezocht worden naar financiering.

Op deze wijze blijven financiële consequenties van activiteiten beheersbaar en overzichtelijk.

Indien de Stichting zich zodanig ontwikkelt dat verdere professionalisering ook op financieel gebied aan de orde is, zal het bestuur daarvoor een beleid formuleren en vastleggen.

Er zijn een aantal internationale fondsen die tot heden hebben bijgedragen aan internationale INTBAU activiteiten. Dat zijn:

Richard H. Driehaus Foundation, Chicago <http://www.driehausfoundation.org/>

Ax:son Johnson Foundation, Stockholm <http://axsonjohnsonfoundation.org/eng/stiftelsen>

The Prince's Foundation, London <https://princes-foundation.org/>.

Deze organisaties kunnen bijdragen aan specifieke activiteiten die samenvallen met hun doelstellingen. Voorbeelden daarvan zijn onderwijs en onderzoek.

Het overlijden van Richard Driehaus heeft voor een stagnatie in financiering en besluitvorming gezorgd.

Het bestuur hoopt dat dit Stichtingsplan kan bijdragen in de verdere versterking van de organisatie. Voor geïnteresseerden is er informatie te vinden over het ontstaan en de achtergronden van de organisatie. Voor de leden geeft het een richting voor de activiteiten in de nabije toekomst. Voor de gehele organisatie hoopt het bestuur hiermee houvast te geven en een basis voor een florerende toekomst.

Bijlage I

Charter INTBAU

The International Network for Traditional Building, Architecture & Urbanism is an active network of individuals and institutions dedicated to the creation of humane and harmonious buildings and places which respect local traditions. Traditions allow us to recognize the lessons of history, enrich our lives and offer our inheritance to the future. Local, regional and national traditions provide the opportunity for communities to retain their individuality with the advance of globalization. Through tradition we can preserve our sense of identity and counteract social alienation. People must have the freedom to maintain their traditions. Traditional buildings and places maintain a balance with nature and society that has been developed over many generations. They enhance our quality of life and are a proper reflection of modern society. Traditional buildings and places can offer a profound modernity beyond novelty and look forward to a better future. INTBAU brings together those who design, make, maintain, study or enjoy traditional building, architecture and places. We will gain strength, significance and scholarship by association, action and the dissemination of our principles. Agreed by the INTBAU Steering Committee October 2001

<https://www.intbau.org/info/charter/>

Bijlage II

Persbericht bij de oprichting van de CEU, november 2003 in Stockholm, met daarin opgenomen het ondertekende Charter CEU.

INUAGURATION OF THE COUNCIL FOR EUROPEAN URBANISM, AND SIGNING OF THE CHARTER OF STOCKHOLM, NOVEMBER 2003

PRESS RELEASE

Some 60 people from a wide range of backgrounds met in Stockholm last week to sign The Charter of Stockholm as part of the new Council for European Urbanism. The Council was created in Bruges earlier this year and is a network of members whose mission is dedicated to the well being of present and future generations through the advancement of humane cities, towns, villages and countryside in Europe.

Drawn from across Europe and beyond, this multidisciplinary group of architects, urban designers, historians, town planners, engineers, sociologists and others came together at Järila Sjö, one of Stockholm's newly created urban places, to affirm their commitment to the cities towns and villages of Europe. CEU Steering Group chair Susan Parham said that "the CEU defined the challenge to cities, towns and villages as their ongoing destruction by social exclusion and isolation, urban sprawl, waste of land and cultural resources, monofunctional development, lack of competitiveness, and a loss of respect for local and regional culture".

The Council set as its objectives that cities, towns and villages should have mixed uses and social diversity. They should make efficient and sustainable use of buildings, land and other resources. The Charter signers agreed that cities "should be safe and accessible by foot, bicycle, car and public transport. They should have clearly defined boundaries at all stages of development; have streets and spaces formed by an architecture that respects local history, climate, landscape and geography; and have a variety that allows for the evolution of society, function and design".

At its historic Charter signing, the CEU said it "will promote the distinctive character of European cities, towns, villages and countryside and support consolidation, renewal and growth in keeping with regional identity and the aspirations of citizens. Where appropriate, it will support the creation of new towns and villages according to these objectives, as well as the reorganisation and redesign of declining suburbs into thriving mixed use areas. It will have respect for the natural environment and its balance with human habitation; and the protection of our built and landscape heritage".

Through its Charter, the CEU said it "recognises that physical improvement cannot stand alone. Cities, towns, villages and the countryside are a reflection of their social, political, economic and environmental context. Any improvement in physical surroundings must be part of a wider advancement of the well-being of the people of Europe".

The CEU will "work for the change, amendment and refinement of economic practices, public policies, law, regulations, guidance and standards of practice at a European, national, regional and local level to further the objectives of the Charter".

The CEU announced that it intends to "re-invigorate the relationship between the community, inhabitants and all concerned parties through a process of participation in planning, design, building and management".

For further information about the CEU and the Charter of Stockholm please contact Susan Parham, Chair, Interim Steering Committee, CEU on tel +44 20 7704 0018 or at sp@cagconsult.co.uk or Audun Engh, CEU Secretariat on +47 9262 2626 or at audun.engh@broadpark.no

THE CHARTER FOR EUROPEAN URBANISM

Stockholm, 6 November 2003

MISSION

The Council for European Urbanism is dedicated to the well being of present and future generations through the advancement of humane cities, towns, villages and countryside in Europe.

CHALLENGE

Cities, towns and villages are being destroyed by social exclusion and isolation, urban sprawl, waste of land and cultural resources, monofunctional development, lack of competitiveness, and a loss of respect for local and regional culture.

OBJECTIVES

Cities, towns and villages should have mixed uses and social diversity; make efficient and sustainable use of buildings, land and other resources; be safe and accessible by foot, bicycle, car and public transport; have clearly defined boundaries at all stages of development;

have streets and spaces formed by an architecture that respects local history, climate, landscape and geography; and have a variety that allows for the evolution of society, function and design.

ACTION

The CEU will promote: the distinctive character of European cities, towns, villages and countryside; consolidation, renewal and growth in keeping with regional identity and the aspirations of citizens; where appropriate, the creation of new towns and villages according to these objectives; the reorganisation and redesign of declining suburbs into thriving mixed use areas; respect for the natural environment and its balance with human habitation; and the protection of our built and landscape heritage.

CONTEXT

The CEU recognises that physical improvement cannot stand alone. Cities, towns, villages and the countryside are a reflection of their social, political, economic and environmental context. Any improvement in physical surroundings must be part of a wider advancement of the well-being of the people of Europe.

POLICY, REGULATION AND PRACTICE

The CEU will work for the change, amendment and refinement of economic practices, public policies, law, regulations, guidance and standards of practice at a European, national, regional and local level to further the objectives of this charter.

PROCESS AND PARTICIPATION

The CEU will re-invigorate the relationship between the community, inhabitants and all concerned parties through a process of participation in planning, design, building and management.

THE CEU

The CEU is a network of members which will implement the principles expressed in this charter.

Foto van de deelnemers in april 2003 in Stockholm.

Uit Nederland aanwezig: Peter Drijver, Joris Molenaar, Peter Verschuren, Wilfried van Winden.

Bijlage III.

Een beknopt overzicht van de congressen en internationale bijeenkomsten van 2003-2019.

Een overzicht van de congressen en internationale bijeenkomsten waaraan is deelgenomen

2003 April Brugge/Bruxelles

2003 November Stockholm, oprichting CEU

2004 Oktober Bologna

2004 Oktober conferentie EAAE

2004 Januari Stockholm

2004 Mei Viseu

2005 September Stockholm

2005 September Berlijn (zie bijlage IV)

2005 November Den Haag

2006 Oktober Leeds

2007 December Lisabon

2008 September Oslo

2008 December Stockholm

2009 September Bologna

2010 October Berlijn

2011 Februari London

2012 Mei London

2015 Februari London

2016 November London

2018 November London

2019 November Karachi, Makli

2022 Maart London

Bijlage IV

Exposities

2005 Overzichtsexpositie deelnemende bureaus, geëxposeerd in Berlijn, daarna London, daarna Florida USA

2009 New Paladians, London, Florida, Gorinchem, Delft

Discussie-avonden, panels

2010 December TUdelft met Rob Krier en Sjoerd Soeters

2012 April Dash/TUdelft in Rotterdam

Boek

2009 De Nieuwe Traditie ISBN

Een overzicht van de excursies

2004 Juni Haantje, Rijswijk Pim Hienkens

2005 Januari Thorn

2005 Februari Bilthoven

2008 Januari Vianen, De Woerd

2009 April Diverse projecten in NL voor een delegatie uit Engeland

2010 Mei Maarssen

2011 April Zaandam

2011 Oktober Plessis Robinson in Frankrijk

2011 December Brandevoort

2012 April Hellevoetssluis

2014 April Amsterdam

2014 Juli Leiden

2014 November Vleuterweide, Leidse Rijn, Utrecht

2016 Juni Diverse projecten in NL voor delegatie uit Engeland

2016 Juli Amerongen

2017 April Edam

2017 Juni Zuid Engeland, Wales

2017 September Plessis Robinson in Frankrijk

2017 Oktober Vught

2018 April Haarlem

2018 November Houthavens, Zaandammerbuurt en Schip

2019 Mei Oerle Turnhout

2019 November Baarn Eemnes

2021 September Heulebrug

2021 Oktober Vught

2022 Oktober Wassenaar De Pauw

2023 Juni Den Haag, Vroondaal

Bijlage V

Het programma van het congres in Berlijn, september 2005.

Hier hing een grote Nederlandse Tentoonstellingen

Ter illustratie is het programma gedeeltelijk opgenomen.

Berlin: An Experiment in European Urban Development

Berlin was and is recognised internationally as an example for the rehabilitation of the European city. The International Building Exhibition 1984-87 as well as the large development projects since the fall of the Berlin Wall has played major roles. Many actors were involved in this rehabilitation, and only through broad-based discussions could results be achieved. The first day of the Congress will present the Berlin experience through the perception of the different participants involved. Discussed will be why certain projects were successful or unsuccessful due to their design, economic, social and political aspects. Also analysed will be the problems that have only now come to light after the passage of time, and what we can learn for the future.

Chairperson Morning Session: Ulla Luther, CEU Germany

9:00 AM **Welcoming Statement** Tilo Braune, State Secretary at the Federal Ministry of Transport, Building, and Housing.

Welcoming Statement Klaus Wowereit, Mayor of Berlin

Opening Statement Susan Parham, CEU United Kingdom Chairperson CEU Europe

9:30 AM **Congress Introduction** Dr. Harald Kegl, Secretary CEU Germany Deputy Chairman CEU Europe

10:00 AM **An Overview: Berlin in Context of European City Development**
Prof. Dr. Harald Bodenschatz, City Planner, Chairman CEU Germany,
Steering Committee CEU Europe

11:00 AM **Review: Good-Bye to Modernist Urban Development in Divided Berlin**

West-Berlin: International Building Exhibition (IBA) 1984-87, Careful City Renewal
Erhart Pfotenhauer, City Planner, CEU Germany

West-Berlin: International Building Exhibition (IBA) 1984-87, Critical Reconstruction
Prof. Dr. Vittorio Magnago Lampugnani, Architect, ETH Zürich

The goals of the IBA were the "careful renewal" of the poorest, dilapidated areas of Berlin, and the "critical reconstruction" of areas where complete blocks had been eradicated by the war. With this, Berlin rejected 1950's and 1960's Modernist city planning theories. What were the innovations, and where were the limits?

East-Berlin: After Modernism: Projects for the Historical City Centre.
Dr. Günter Stahn, Architect

Unknown internationally was the fact that the centre of East-Berlin was, although subject to the constraints imposed by industrial production techniques, developed using non-modernist city planning practices. The rebuilding of the Nikolaiviertel and the beginning of the reconstruction of the Friedrichstadt area acted as the beginning of a new phase in planning in the East. What was special and unique to this non-modernist planning in the communist German Democratic Republic?

12:00 noon From Divided to United Berlin
Discussion Leader: Prof. Dr. Uwe Altröck, CEU Germany

Statements:

Dorothee Dubrau, Councillor of the Department for Building and Construction, District of Berlin-Centre.

Florian Mausbach, President of Federal Office for Building and Regional Planning
Prof. Thomas Sieverts, City Planner

A gold-rush atmosphere overtook Berlin after Re-unification. However, a financial crisis and economic restructuring led quickly to a return to reality. How was the development of Berlin in the context of European Urbanism affected?

Chairman Afternoon Session: Prof. Hildebrand Machleidt, C.E.U. Germany

2:00 PM **The New Berlin: City Development since the Wall: Results and Conclusions**
Dr. Hans Stimmann, Director of Berlin Senate Administration for Urban Planning

Berlin experienced massive development in the years after the fall of the Berlin Wall. The City-Centre, abandoned industrial sites, the huge pre-fabricated housing estates, and the suburbs were all affected. With retrospect, what are the urbanistic and political repercussions today?

2:30 PM **Development in the Centre of Re-united Berlin**

Potsdamer Platz:

Dr. Hans-Jürgen Ahlbrecht, Managing Director, DaimlerChrysler Immobilien GmbH
Christoph Sattler, Architect. Winner of 1st Potsdamer Platz competition.
Prof. Hans Kollhoff, Architect, ETH Zürich

The area known as Potsdamer Platz was the first mega-development after the wall fell. Here is where the debate was fought over the direction city planning and urban development would take. Through the competition process, the principles of the "European City" were able to win out in theory, but did they do so in reality?

3:00 PM **Hackescher Markt**

Dr. Hartwig Dieser, Coordinating Office for the Support of City Revitalization in Berlin
Gisbert Dreyer, Project Developer
Uschka Thierfelder, Citizens Representation Group, District of Spandauer Vorstadt

The revitalized Hackische Market belongs to the most important but least known successes of the new developments in the city centre. Is it in fact too successful?

4:30 PM **City Edge and City Region Berlin**

Post-Reunification Redevelopment of the East German Pre-Fabricated Housing Estates:
Dr. Heike Liebmann, IRS, CEU Germany

Huge sums were invested in improving the huge housing estates on the edges of East Berlin since 1989. Was it worth it?

5:00 PM **Regional Park Berlin-Brandenburg:**

Prof. Undine Giseke, Landscape Architect, CEU Germany

During the 1990's, the region around Berlin followed the trend and established a regional-park concept whose goal was to develop the landscape and the built environment parallel with each other. How can such a concept be continually realized?

5:15 PM **Kirschsteigfeld: Potsdam's New Suburb**

Christoph Kohl, Architect, CEU Germany

The housing estate Kirschsteigfeld South-East of Potsdam belongs to the most ambitious post-wall projects. However, the planned offices and businesses have not come to Kirschsteigfeld. What is its present and future?

6:00 PM **A View to the Future: Urban Development from the Political Perspective Berlin 2020**

Ingeborg Junge-Reyer, Senator for Urban Development

6:20 PM **Urban Development in Berlin: Strengths and Weaknesses, a Summary.**

Discussion Leader: Dr. Robert Kaltenbrunner, Federal Office for Building and Regional Planning

Statements:

Javier Cenicacelaya, CEU Spain, Steering Committee CEU Europe

John Norquist, President CNU, USA

Manfred Sinz, Regional Planner, Federal Minister of Transport, Building, and Housing

Dr. Hans Stimmann, Director of Berlin Senate Administration for Urban Planning

Heinz Tibbe, City Planner, CEU Germany

7:00 PM **Remarks**

Prof. Dr. Harald Bodenschatz, President CEU Germany

**International Congress of the Council for European Urbanism
Berlin, Germany
Saturday, September 10, 2005**

New Perspectives in City Development: Europe and Beyond

The second day of the Congress will focus on the exchange of experiences at the international level and will take a look at the future. What are the tendencies in urban development in Europe and elsewhere? What are the Best-Practice projects? What

role can the C.E.U. play? The goal is to identify the strengths and weaknesses of current urban development as perceived by the wide spectrum of the participants involved: politicians, developers, experts, and the citizens themselves.

- Chairman Morning Session: Prof. Wolfgang Christ, CEU Germany
- 9:00 AM **Welcoming Statement: Urban Development in Germany seen in a European Context.**
Dr. Manfred Stolpe, Federal Minister of Transport, Building, and Housing
- 9:30 AM **Sustainable Communities: Experience in England, Perspectives for Europe**
Rt. Hon. John Prescott, Deputy Prime Minister, United Kingdom (inv.)
- 10:00 AM **Council for European Urbanism: A Programme and Network for Reform**
Audun Engh, CEU Norway, Secretary CEU Europe
- 10:30 AM **Brussels: The Impossible Capital of Europe**
Pierre Laconte, CEU Belgium, Steering Committee CEU Europe
- 11:30 AM **Perspectives in Sweden: Between Baltic Corridor and Pre-Fab Conversion**
Peter Elmlund, CEU Sweden, Steering Committee CEU Europe
- 12:00 Noon **“Randstad” and New Towns: “Un-Modern” Strategies for the Netherlands**
Mieke Bosse, CEU Netherlands
Peter Drijver, CEU Netherlands, Steering Committee CEU Europe
- 12:30 PM **New Urbanism and Modernism**
Andres Duany, CNU, USA
- Chairman Afternoon Session:
Prof. Dr. Michael Krautzberger, Federal Minister of Transport, Building, and Housing
- 2:00 PM **Urban Renaissance in England**
George Ferguson, President of the Royal Institute of British Architects (RIBA), UK
- 2:30 PM **Project Tel Aviv: Inheritance and Reform**
Irit Solzi, Yodan Rofè, Movement for Israeli Urbanism MIU, Isreal
- 3:00 PM **The New Warsaw: City Development Perspectives in Poland**
Michal Borowski, City Architect of Warsaw
- 3:30 PM **Bilbao and Lisbon, The Iberian Peninsula Setting the Mark**
Jose Baganha, CEU Portugal, Steering Committee CEU Europe
Javier Cenicacelaya, CEU Spain, Steering Committee CEU Europe
- 4:00 PM **CNU Congress XIII in Pasadena: Perspectives for New Urbanism in the USA**
John Norquist, President and CEO of the CNU, USA
- 4:30 PM Coffee Break
- 5:00 PM **Changing Relationships, New Urbanism and Europe**
Hank Dittmar, Chair of CNU, Prince's Foundation, UK
- 5:30 PM **Podium Discussion: Perspectives for CEU**
Discussion Leader: Matthew Hardy, CEU UK, Steering Committee CEU Europe
Participants:
Robert Adam, CEU UK
Peter Drijver, CEU Netherlands
Andres Duany, CNU USA
Michael Stojan, CEU Germany
Prof. Gabriele Tagliaventi, CEU Italy
Dr. Hermann Scheer, MdB, EUROSOLAR
- 7:00 PM **Challenges for City Development in Europe, Challenges for the C.E.U.**
Dr. Harald Kegler, Secretary CEU Germany, Deputy Chair CEU Europe
- 7:15 PM **Closing Statement**
Susan Parham, Chair of CEU Europe

Bijlage VI

Op de internationale website waarop de activiteiten van het Nederlandse Chapter worden samengevat in Nederlands en Engels:

Nederland is zowel bekend vanwege de prachtige oude steden als vanwege de innovatieve hedendaagse architectuur.

INTBAU-NL is een netwerk dat actief is in de discussie over traditie en nieuwbouw. Sinds de oprichting van de Council for European Urbanism in 2003 zijn excursies, tentoonstellingen, lezingen en debatten georganiseerd. Architecten, stedenbouwers en planologen met een onbevangen kijk op traditie presenteren, bezoeken en bespreken elkaars werk.

In 2010 werd het boek “De nieuwe traditie” gepubliceerd dat de gerealiseerde projecten bundelde op de verschillende schaalniveaus huis, buurt, dorp en stad.

In 2011 werd het Nederlandse Chapter van INTBAU formeel opgericht. De organisatievorm bleef ad hoc. De groep rond INTBAU en de CEU werd uitgebreid met andere initiatieven, zoals Motra, de studentengroep BSK, het Institute of Traditional Architecture en allerlei mensen werkzaam op het gebied van erfgoed, architectuur en stedenbouw.

Wij zijn er van overtuigd dat er van de goed functionerende buurten en gebouwen lessen te leren zijn die van belang zijn voor het ontwerp van een nieuwe, duurzame en fijne leefomgeving. Daarom organiseren we door het hele land bijeenkomsten waarin oude en nieuwe projecten worden bezocht rond hetzelfde thema, gecombineerd met lezingen van de mensen die er aan werken. Daarnaast worden de uiteenlopende activiteiten besproken en kan iedere deelnemer projecten kort presenteren of vertellen waaraan gewerkt wordt- wat vaak aanleiding is voor de volgende excursie. Wij organiseren graag uitwisselingen met andere landen en zijn van plan de activiteiten van ons netwerk uit te breiden op het volledige en prachtige werkterrein van stedenbouw, architectuur en erfgoed.

<https://www.intbau.org/chapters/netherlands/>